

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

Arqbag, sostenibilitat i participació

Pàg. 10

Chakir el Homrani,
«hem apostat fort pel
cooperativisme i l'ES»

Pàg. 13

Debats al museu,
encontre internacional sobre
l'ESS en la història social

Pàg. 20

Cultura i cooperativisme,
Propaganda pel Fet,
més de 20 anys a la música

Pàg. 22

Prevenió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenió Aliè

99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenció

- Salut i benestar des de la integració de la prevenció a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat

SePrA
servei de prevenció

www.sepra.cat

"... Incerteses, dubtes, problemes...?"

LLUITEM PLEGATS!!

· ESPECIALISTES EN COOPERATIVES ·

GABINET JOAN JOSEP GONZÀLEZ, S.L.

- Planificació i Gestió Comptable
- Declaració Impost de Societats
- Estudis Econòmics de Viabilitat i Plantejament de futur
- Control Pressupostari
- Diagnòstic econòmics, financers i de sistemes de control de la Cooperativa
- Assistència de Membres de les Comissions de Vigilància i Junes Rectores
- Consultes sobre problemàtica econòmica, comptable i fiscal

GONZALEZ & CIA AUDITORS
AUDITORES CENSORES JURADOS DE CUENTAS

- Auditores de Comptes Anuals
- Auditories i Revisió dels Comptes
- Projectes de Fusió i Escissió
- Auditoria de Gestió
- Informes especials

Pensem com tu. La feina,... ben feta.

GIRONA 38 1ª 1ª · 08010 BARCELONA · Telèfon 93 265 35 05 Fax 93 232 56 13
e-mail: gjjg@gonzalezauditors.com

www.cronda.coop

1 de cada 4 catalans i catalanes de més de 16 anys treballa, compra o participa en una cooperativa

Al Col·lectiu Ronda apostem perquè el centre de l'economia siguem les persones

Al servei de les cooperatives i l'economia social

Assessorament, gestió i suport a l'administració d'empreses cooperatives, fundacions i organitzacions sense ànim de lucre en l'àmbit laboral, comptable, fiscal, econòmic i de consultoria especialitzada

ASSESSORAMENT JURÍDIC COMPROMÈS

 Col·lectiu Ronda

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Miquel Corna, Enric Dalmau, Agnès Giner, Carla Liébana, M. Lluïsa Navarro, Xavi Palos, Montse Pallarés, Jordi París, Joseba Polanco, Ricard Pedreira, Esteve Puigferrat i Olga Ruiz.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: Arqbag.

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL.

Dipòsit legal B-22.823/80

ISSN 1133-8415.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Joana Pedreira i Font

05

EDITORIAL

Municipis: sobirania econòmica des de baix

06

NOTICIARI

Agnès Giner.

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

La intercooperació entre cooperatives
Confederació de Cooperatives de Catalunya.

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Arqbag, cooperativa d'arquitectura
Pep Valenzuela.

13

L'ENTREVISTA

Chakir el Homrani
Montse Pallarés.

16

PREMIS ARACOOOP 2018

El "crowdfunding" com a instrument alternatiu de finançament d'Espai Emprèn
Maialen Aginagalde.

19

RESSENYA

Les interseccions entre la política i les cures

Montse Pallarés.

20

MEMÒRIA COOPERATIVA

El primer encontre internacional sobre el paper de l'economia social i solidària en la història social
Jordi Estivill.

22

CULTURA COOPERATIVA

Una visita a la cooperativa
Propaganda pel Fet

Ricard Pedreira.

24

SALUT COOPERATIVA

Els antioxidants i la salut cel·lular
Cos, Cooperativa de Salut.

27

RETALLS

Mar Masip.

Un parell de preguntes (que en són tres) a:

Joana Pedreira i Font

(Barcelona, 1966), educadora d'infants i acol·lidora DEGAIA

M'agrada el model de societat

cooperativa perquè és l'únic model de societat real; la resta són models de dalt a baix o de baix a dalt, que no crec que siguin gaire útils. És un model on tothom hi pot fer alguna cosa i ens podem ajudar els uns als altres.

Conec el concepte de cooperativisme

i també n'he conegut algunes experiències, de consum, per exemple. També vaig estar una vegada amb el meu germà a les cooperatives de Mondragón i vam visitar-hi algunes fàbriques. Hi vam conèixer algunes persones molt interessants i em va semblar que era un model de societat que tendia molt a fer-nos a tots iguals, tot i que cada un té la seva especificitat però que davant dels altres, tots érem iguals.

Crec que els grups o societats

cooperatives ha de cooperar entre ells.

Per una banda han de ser eficients ells mateixos. Però la gràcia està en col·laborar amb els altres, compartir aquesta eficiència, compartir recursos, compartir informació; una cooperativa de consum pot haver desenvolupat una sèrie d'habilitats, que una altra no tingui. O una societat d'empreses cooperatives pot treballar amb unes línies i unes altres no, i la gràcia és a compartir-les i aprofitar tots dels guanys dels altres i els altres, dels nostres. Conec una cooperativa de material escolar, de la qual soc sòcia i conec alguna cooperativa de productes làctics, que treballa amb persones discapacitades. També he comprat en una cooperativa de vins. No és una cosa que tingui llunyana...

Municipis: sobirania econòmica des de baix

El 26 de maig tenim una cita: eleccions municipals. Des de la Fundació Roca Galès apostem pel municipalisme com una eina per transformar els pobles i ciutats de Catalunya vers una sobirania econòmica que permeti graus més elevats de justícia social, equitat i llibertat política. Animem, doncs, els actors municipalistes a desplegar les mesures proposades per l'economia social i solidària per cooperativitzar els municipis i impulsar la democràcia econòmica local.

La Federació de Cooperatives de Treball i la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya proposen prosseguir el recent treball d'un bon nombre de municipis catalans, bona part d'ells a la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària. Un camí on el cooperativisme i l'economia social i solidària (ESS) esdevenen agents de desenvolupament local transformador, a partir de la coproducció de polítiques municipals per una economia plural.

Consells municipals d'ESS; cooperativització i transició ecològica i feminista de l'economia local; equipaments municipals de gestió cooperativa i comunitària; finances ètiques; compra pública responsable; suport als ecosistemes cooperatius locals, amb els ateneus cooperatius, o l'ESS a l'àmbit educatiu... Davant l'economia hegemònica, injusta i anti-democràtica, calen mesures per relocalitzar i democratitzar l'economia del país, és a dir, assolir la sobirania econòmica des de baix!

15 MESURES CAP A L'ESS ALS MUNICIPIS DE LA XES

El passat 10 d'abril va tenir lloc la presentació de les 15 Mesures cap a l'economia social i solidària als municipis de la Xarxa d'Economia Solidària (XES) a Sabadell. El document, que podeu descarregar a www.xes.cat, és fruit d'un procés intern de la XES per tal de fer visibles les propostes des de la perspectiva de l'economia social i solidària de cara a les candidatures de les eleccions municipals del maig i també als ajuntaments i partits polítics.

Amb les 15 Mesures cap a l'economia social i solidària proposen consolidar i estendre les iniciatives ESS per transformar el conjunt de les relacions econòmiques. Parlen de democràcia econòmica, d'eines i espais de transformació econòmica, de gestió del patrimoni col·lectiu, de canvi cultural i col·lectiu o l'acompanyament de les noves iniciatives socioeconòmiques. També proposen mesures sobre les finances, la intercooperació, el mercat social local i el consum responsable; la compra i la contractació pública, la recuperació d'empreses i el relleu empresarial. Aborden la municipalització i cooperativització de serveis públics i la sobirania alimentària, energètica i residencial, l'espai públic digital i el cooperativisme de plataforma, sempre des d'una perspectiva de la transformació feminista de l'economia.

La presentació es va celebrar a Sabadell, en el marc de l'assemblea de la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària. Aprofitant la invitació a la trobada, la XES i la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya van presentar les mesures conjuntament, ja que són complementàries i es mouen en la mateixa direcció: la concertació pública-cooperativa-comunitària i l'autoorganització econòmica de les comunitats locals.

A la presentació hi van assistir entitats i xarxes del moviment l'ESS, partits polítics i ajuntaments d'una quarantena de municipis. Es continuarà la difusió de la proposta tant per les xarxes socials amb el hashtag #15mesurESS, com amb presentacions a diversos llocs del territori a través de les xarxes locals de la XES.

La XES també participa en la campanya Agenda de propostes socials per a les Municipals 2019, un recull del màxim de propostes de la societat civil organitzada, on la XES ha aportat les 15 Mesures cap a l'economia social i solidària als municipis a l'eix del model econòmic. La campanya preveu organitzar unes jornades per debatre les propostes, organitzades en 7 eixos, i altres espais de debat i visibilització de les mesures.

Un any més, els
PREMIS
e/s economia social

als millors treballs de Fi de Grau, Fi de Màster o Postgrau

Pots guanyar fins a 1.200 €
(més 300 € en productes i serveis del mercat Social)

fent el teu treball sobre temàtica vinculada a:
TERCER SECTOR ECONOMIA SOCIAL O COOPERATIVES

Per a més informació sobre els Premis aracoop 2019, escriu a premis@rocagales.cat o entra al web: www.aracoop.coop/premis

EDICIÓ 2019

Fundació ROCA GALÉS e/s economia social Generalitat de Catalunya Departament de Treball, Afaires Socials i Família

10 MESURES PER COOPERATIVITZAR ELS MUNICIPIS, DE LES COOPERATIVES DE TREBALL

La Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya va donar a conèixer les seves propostes per impulsar el cooperativisme en l'àmbit municipal en un acte amb representació de cooperatives, ateneus i partits polítics.

Les **10 mesures per cooperativitzar els municipis**, de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya (FCTC), van ser presentades el passat 26 de març en un acte a la Lleialtat Santsenca amb la participació de la presidència i representants del Consell Rector. Davant de representants d'ens de promoció econòmica, ateneus cooperatius, ajuntaments i cooperatives es van donar a conèixer les propostes de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya per a les eleccions municipals del 26 de maig.

Resumides en 10 punts, les propostes reconeixen la feina feta des de les administracions locals que entenen el cooperativisme i l'economia social i solidària com a agents imprescindibles de democratització econòmica municipal i desenvolupament local transformador, a partir de la concertació pública-cooperativa-comunitària.

Trobareu el llibret amb les 10 mesures i un vídeo resum a: www.cooperativest treball.coop

BET TENA S'INCORPORA AL PATRONAT DE LA FUNDACIÓ ROCA GALÈS

El patronat del passat 28 de març va acordar nomenar Bet Tena Blanch membre del Patronat de la Fundació Roca Galès. Nascuda a Sabadell, actualment resideix a Castellar del Vallès. És la coordinadora de l'Ateneu Cooperatiu Vallès Occidental, regidora a l'Ajuntament de Castellar del Vallès, membre del Casal Popular Cal Gorina i del Teler Cooperatiu de Sabadell.

El curs passat va realitzar el postgrau d'economia social i solidària de La Ciutat Invisible seguint el seu interès en l'economia. És diplomada en ciències empresarials per la Universitat Autònoma de Barcelona. Actualment segueix amb la seva formació, i està fent el postgrau en comptabilitat i fiscalitat de cooperatives a la Universitat de València.

Benvinguda!

Acte de lliurament dels Premis Fundació Roca Galès 2019

El proper divendres 24 de maig a les 6 de la tarda, a l'Auditori de La Lleialtat Santsenca (c. Olzinelles, 31 de Barcelona), tindrà lloc l'acte de lliurament dels premis que la Fundació Roca Galès (FRG) atorga anualment en reconeixement de la tasca social que desenvolupen les entitats i empreses de l'economia social i solidària a Catalunya.

Els guardons premien els projectes i/o trajectòries de persones, associacions, empreses i institucions l'objectiu de les quals sigui treballar i promoure els àmbits del cooperativisme, el medi ambient o el benestar social, en les diverses categories:

-Cooperativisme, economia social i solidària: 27è Premi Jacint Dunyó,

-Medi ambient, educació ambiental i sostenibilitat: 21è. Premi Albert Pérez-Bastardas,

- Benestar social: 10è. Premi Benet Vigo

Els guanyadors de l'anterior edició van ser la cooperativa cultural Rocaguinarda, Trèvol cooperativa d'ecomissatgeria i l'ONG Proactiva Opern Arms, respectivament.

Durant l'acte també es lliurarà l'Ajut a treballs de recerca en l'àmbit del cooperativisme que la Fundació atorga conjuntament amb l'Associació Catalana de Comptabilitat i Direcció (ACCID), el Premi al Millor Treball de Final de Grau sobre Cooperativisme i la Beca de Recerca Històrica.

L'acte clourà amb l'actuació musical de Joan Colomo.

Més info: www.rocagales.cat

COOPS PER UN TREBALL DIGNE, LEMA DEL #COOPSDAY 2019

La Diada Internacional de las Cooperatives 2019 se celebrarà el 6 de juliol de 2019 amb el lema COOPS X UN TREBALL DIGNE.

La que serà 97è Diada Internacional de les Cooperatives i el 25è Dia Internacional de les Cooperatives de les Nacions Unides reivindica el missatge que les cooperatives són empreses centrades en les persones, caracteritzades pel control democràtic que prioritza el desenvolupament humà i la justícia social en el lloc de treball.

«Les cooperatives ajuden a preservar l'ocupació i promouen el treball digne en tots els sectors de l'economia. A través de la participació, els membres tenen una motivació per canviar les seves vides, les seves comunitats i el món», reivindica Ariel Guarco, president de l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI). El 6 de juliol de 2019, les cooperatives d'arreu del món s'uniran per celebrar

un futur en el qual el desenvolupament humà i la justícia social siguin prioritats. A través de la celebració de la Diada Internacional de les Cooperatives, el #CoopsDay, els formuladors de polítiques locals, nacionals i mundials, les organitzacions de la societat civil i el públic en general poden veure com les cooperatives contribueixen a un entorn laboral digne.

L'ocupació cooperativa està lluny de ser un fenomen marginal. Segons una estimació recent, les cooperatives a tot el món donen feina o són la principal font d'ingressos per a més de 279 milions de persones, gairebé el 10% de la població activa total de la humanitat. Més enllà d'aquests números, diferents estudis han confirmat que, en comparació amb l'ocupació en altres sectors, els llocs de treballs cooperatius tendeixen a ser més sostenibles en el temps, mostren una menor bretxa salarial entre les

posicions de remuneració –entre la més elevada i la més reduïda–, i distribueixen més equitativament entre les zones rurals i urbanes.

La Diada Internacional de les Cooperatives és una celebració anual del moviment cooperatiu que té lloc el primer dissabte de juliol des de 1923 per part de l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI). Des de 1995, l'ACI, juntament amb les Nacions Unides, estableixen el tema per a la celebració de #CoopsDay a través del Comitè per a la Promoció i l'Avanç de les Cooperatives (COPAC), que agrupa l'ACI, el Departament d'Assumptes Econòmics i Socials de les Nacions Unides (UNDESA), l'Organització Internacional del Treball (OIT), l'Organització de les Nacions Unides per l'Agricultura i l'Alimentació (FAO), i l'Organització Mundial d'Agricultors (WFO).

www.coopsday.coop

CIUTATS COOPERATIVES ALS EMPRIUS SOBRE COOPERATIVISME

El dimarts 16 d'abril a la seu de la Fundació Roca Galès, va tenir lloc el cafè-debat Emprius del cooperativisme sobre el llibre *Ciutats cooperatives. Esbossos d'una altra economia urbana*. La tertúlia/debat va ser a càrrec de l'autor del llibre, Ivan Miró i Acedo, cooperativista, sociòleg i patró de la Fundació Roca Galès.

El debat es va centrar en les línies que es plantegen en el llibre: com fem una ciutat per a les persones i no per al capital, com transitar vers una economia urbana per a la vida, si poden contribuir les iniciatives locals d'economia social i solidària a la producció d'una altra ciutat, o com fem barris, pobles i ciutats cooperatives.

El cafè-debat Emprius del Cooperativisme d'abril es va emmarcar dins el programa Primavera Republicana, en col·laboració amb l'Ajuntament de Barcelona.

Més info: www.rocagales.cat

LA INTERCOOPERACIÓ ENTRE COOPERATIVES

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@cooperativesCAT

El cooperativisme, a Catalunya, es caracteritza per diversos trets, entre els quals n'ha un d'important que té a veure amb la dimensió. El teixit empresarial cooperatiu, com la resta d'empreses de Catalunya, es compon d'entitats de petita dimensió i, fins i tot, *micro*. Aquest caràcter condiona sovint la capacitat per donar compliment a la missió i als objectius empresarials que l'activitat cooperativa exigeix. Tanmateix, el cooperativisme té un seguit de fortaleeses relacionades amb el compliment dels principis i valors. Els pioners de Rochdale van crear un corpus doctrinari que donava caràcter singular a l'experiència cooperativa i el convertiren, a partir d'aleshores, en la base fonamental a replicar en les cooperatives; aquest corpus doctrinari es va elevar a la categoria de trets d'identitat, imprescindibles per a les cooperatives, quan van ser assumits per l'Aliança Cooperativa Internacional. D'entre aquests, destaca la intercooperació.

Ens sembla necessari fixar aquest principi de la intercooperació perquè des de fa anys l'evolució de l'economia incorpora característiques que posen grans dificultats a les empreses de petita dimensió. Estem endinsats en un sistema econòmic que, a través de la protecció de la lliure competència, provoca que les empreses grans agafin una quota de mercat més gran i facin desaparèixer les petites empreses, generant sistemàticament una tendència cap al monopoli, tal com veiem en sectors estratègics de l'economia, com ara el financer, l'energètic, el tecnològic i el de l'alimentació. Una empresa petita, cooperativa o no, per protegir-nos davant aquesta situació, pot optar per fer-se més gran –la qual cosa no sempre és possible i en qualsevol cas requereix temps– o també pot intentar assolir més dimensió a través de la intercooperació.

El creixement, en les funcions empresarials determinants per a la pròpia competència, a través de la intercooperació (cooperació entre empreses) permet adquirir dimensió i conjuntament ampliar la quota comercial, incrementar la producció, fer sostenible la recerca, optimitzar la formació, facilitar el finançament... Avui dia, l'esperança de supervivència d'una petita empresa va molt lligada a la capacitat de cooperar i, per tant, de formar part d'un grup empresarial on rebí un cert aixopluc en algunes de les funcions empresarials que hem relacionat anteriorment i que siguin estratègiques per a la seva activitat. I ens referim a tot tipus d'empreses cooperatives: de consum, de treball, de serveis, agràries, d'ensenyament, d'habitatges... I la cooperació es pot produir entre empreses de la mateixa branca, del mateix sector i entre diferents branques i sectors.

A més, els grups empresarials gaudeixen d'una capacitat d'influència que va més enllà de les funcions empresarials; tenen capacitat d'influir en els marcs legislatius, en els socials i en l'educació. Això passa en països en què el producte interior brut és més petit que les vendes d'aquestes grans corporacions. Per tant, si volem tenir capacitat d'influir en la societat també ens hem d'agrupar en entitats governades des de les mateixes cooperatives de base per exercir, a través de les entitats representatives, la influència necessària perquè el nostre model empresarial sigui tractat de manera correcta per la legislació i per la societat.

La cooperació entre cooperatives –intercooperació– és un dels set principis cooperatius i, per tant, per a nosaltres, és una obligació que es pot fer de múltiples formes i que ens ajudarà a sobreviure.

Arqbag,

dissenyant per a la sostenibilitat ambiental i energètica, amb participació ciutadana

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

L'esclat de la bombolla immobiliària es troba en el nucli de la pitjor crisi econòmica viscuda en aquest país i vinculada a la crisi global desfermada a partir del 2008. Des del món de l'arquitectura, professionals i estudiants amb una perspectiva de servei a la comunitat, sostenibilitat mediambiental, econòmica i social, creen projectes innovadors per tal de donar noves perspectives a l'ofici. Arqbag, cooperativa d'arquitectura, és un d'aquests casos.

Marc Díaz i Jordi Mitjans.

El campus de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès, a Sant Cugat, va ser l'espai on nasqué la proposta i on encara treballa Arqbag. «Podíem fer projectes teòrics que sortissin de l'aula i es posessin en pràctica», explica Marc Díaz, un dels sis socis fundadors de la cooperativa, en referència a les possibilitats d'espai i tècniques que ofereix aquest campus.

Aquesta perspectiva, «una línia d'identitat i genètica» de la cooperativa, ja caracteritzava els estudis de l'Escola, afirma en Marc, «però nosaltres hem viscut la potenciació d'aquesta línia i hem pogut participar en alguns projectes, desenvolupant prototips d'habitatge, utilitzant materials recuperats i altres innovacions».

Dani Calatayud i Coque Claret són professors de referència i dos dels grans impulsors d'aquesta línia de treball que en diuen «recerca-acció». En el saló Construmat dels anys 2007 i 2009 van dissenyar i construir amb estudiants l'estand de la Generalitat amb materials

que posteriorment s'utilitzaren per construir al campus universitari la plataforma PAUS, un espai on els alumnes poden desenvolupar els projectes d'aquesta línia. I al Solar Decathlon Europe (SDE), una competició entre universitats de tot el món per dissenyar i construir un prototip d'habitatge autosuficient, van començar a treballar com a equip a l'edició 2010, hi tornaren el 2012 i, com a equip de suport a noves participants, el 2014.

«El projecte surt del paper, impacta amb la realitat, és el salt de qualitat: costos, gestió de l'equip... problemes que ni t'imagines i que són tota una novetat i et donen un aprenentatge», recorda en Marc.

«Des dels orígens, som una cooperativa amb un vincle molt fort amb la docència i l'aprenentatge en l'àmbit de l'arquitectura, emfasitza Jordi Mitjans, també soci fundador d'Arqbag». «La crisi en l'àmbit de la construcció feia que no tinguéssim ganes de repetir els patrons pedagògics –afegeix–, no volíem ser únicament dissenyadors d'espais,

ARQBAG

gairebé sense tenir gaire en compte les persones que, contràriament, és a qui nosaltres creiem que devem la nostra tasca».

En Jordi considera una «sort aquesta crisi econòmica i fins i tot institucional i de model de professió», que els va permetre «coincidir amb un seguit de professors que van decidir començar a fer noves pràctiques pedagògiques en l'àmbit de l'arquitectura».

Aquesta perspectiva i aprenentatge es va concretar en els seus projectes de final de carrera: una proposta al barri de Les Planes de Sant Cugat, de barraques i autoconstrucció en els anys 60, «que té una de les rendes més baixes de l'Estat espanyol, en una de les ciutats amb renda per càpita més altes», destaca en Jordi. Era una proposta de regeneració del barri, des de la qualitat de vida fins a la millora dels espais i les infraestructures públiques «per generar un enxarxament que recuperés la col·lectivització que havien tingut les veïnes en el moment de generar el barri». Es desenvolupà el

projecte PASaPAS (Projectes d'Acció Social, a través l'Arquitectura, la Participació i la Sostenibilitat).

Un dels primers projectes al barri va ser la rehabilitació d'habitatges utilitzant plans d'ocupació de l'Ajuntament, amb la perspectiva de solucionar pobresa energètica i altres millores de salut. El pla incloïa la formació del personal, que construïa en el barri amb l'aval tècnic de l'Escola d'Arquitectura: l'arquitecte dissenyava a partir dels processos participatius on la gent plantejava problemes i solucions, l'Ajuntament aprovava un finançament i les veïnes del pla d'ocupació intervenien.

Això en espais privats, però també de col·lectius o públics. «Vam reaprofitar l'edifici fet pel SDE 2012 i el vam construir al barri com un equipament comunitari, un edifici completament autònom energèticament, desconnectat de la xarxa, gestionat de manera compartida entre veïns, administració local i Universitat», subratlla en Jordi.

En aquest punt les condicions estaven donades. Calia fer un projec-

D'esquerra a dreta:
Alfonso Godoy,
Stefano Di Sotto,
Esther Orus, Jordi
Mitjans i Bernat
Colomé tornant del
dinar col·lectiu.

te empresarial, «però som un grup molt reflexiu –assegura en Jordi–, volíem estar molt segurs, i fer la cooperativa va trigar entorn d'un any i mig». Ara ja, la cooperativa treballa amb tres línies: primera, sostenibilitat ambiental i energètica; segona, la participació ciutadana, i, tercera, la materialització d'això com a arquitectura.

Volien créixer, generar llocs de treball a la cooperativa, per «generar projectes que integrin de manera transversal aquestes tres branques identitàries», destaca en Jordi. «Incorporar la participació ciutadana –afegeix en Marc–, vol dir perspectiva feminista, inclusió i accessibilitat

“

«El projecte surt del paper, impacta amb la realitat, és el salt de qualitat: costos, gestió de l'equip... és un gran aprenentatge»

“

Investiguen en nous materials, ahora que fan assessoria d'eficiència energètica, ecologia i sostenibilitat per despatxos que no tenen aquesta formació.

ARQBAG

universal, donant protagonisme a les persones involucrades».

En Jordi assegura que és un «aprenentatge per a la gent i per a nosaltres». Esmenta el cas de la reforma d'una escola a Mollet; i els van proposar fer-ho amb alumnat i professorat. Va ser un any de treball «perquè els mateixos estudiants s'apoderessin i comencessin a parlar de les coses que els afecten, i nosaltres ser facilitadors des del coneixement tècnic per poder-les aplicar». «Resultats sorprenents –diu en Jordi–: alumnes de 8 o 10 anys explicant conceptes d'eficiència energètica que a cops ni a la carrera els trobes».

La cooperativa neix el gener de 2017, amb sis sòcies; avui tenen tres assalariades, dues a mitja jornada. «Vam veure que ser cooperativa sense ànim de lucre, a més, era la forma que més s'adeia al que volíem, en la forma de prendre decisions i generar els debats, ho vam viure com un aprenentatge també», declara en Jordi.

Tenir l'espai de treball a l'Escola va ajudar molt per seguir mante-

nint el vincle entre la recerca i l'acció. A part d'això, no calien grans inversions. Pel que fa als salaris, decidiren anar fent a partir de la facturació, excepte en el cas de les assalariades, o sigui jugant amb els salaris dels socis. «Hi ha un cercle de liquiditat molt difícil –apunta en Marc–, i vam decidir fer nosaltres d'esponja el primer temps».

A més, el projecte a Les Planes és objecte d'estudi i més accions, la cooperativa participa com a equip tècnic de projectes d'alumnes i alguns dels membres són professors. Per l'Escola, d'altra banda, tenir allà una cooperativa de treball consolidada és un valor afegit del model.

Treballen principalment per a l'administració pública, en processos participatius i comunitaris. Després, per a particulars que volen fer reforma energètica. Investiguen en nous materials, ahora que han esdevingut assessors d'eficiència energètica, ecologia i sostenibilitat per a despatxos d'arquitectes que no tenen aquesta formació.

Formen part de la XES i de la FCTC, dedicant especial esforç a

Adrià Vilajoana, Stefano Di Sotto i Simona Cerri al taller del projecte.

la XES Sant Cugat, en la comissió d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús.

Pel que fa al nom, la primera part no necessita explicació. La segona, *bag*, parla d'un inici itinerant, «ens movíem com podíem», apunta en Marc. Però, a més, alguns dels socis són amants de la muntanya, «i portar motxilla implica desfer-te d'un munt de coses que no fan falta o que són prescindibles», conclou en Jordi.

ARQBAG

Exteriors de l'Escola d'Arquitectura del Vallès.

Chakir el Homrani Lesfar és conseller de Treball, Afers Socials i Famílies del Govern de la Generalitat des del maig de 2018, en substitució de Dolors Bassa, empresonada injustament a dia d'avui.

Chakir el Homrani Lesfar

Montse Pallarés
@montpallares

DEPARTAMENT DE TREBALL,
AFERS SOCIALS I FAMÍLIES

Un personatge històric que voldries conèixer: m'agrada més el format col·lectiu: les dones de la Revolució Francesa.

Una lectura imprescindible:
La novel·la *Dune* de Frank Herbert

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: Win Award

No podries viure sense: Algun moment de solitud

Encara tens pendent: Viatjar a molts llocs com ara Nova Zelanda

El cooperativisme és: El fons i la forma per a un altre tipus d'economia

«Hem fet una aposta molt important a l'entorn del cooperativisme i l'economia social»

Chakir el Homrani és militant d'ERC des de 2004 i, igual que la consellera Dolors Bassa, prové de la UGT.

DEPARTAMENT DE TREBALL, AFERS SOCIALS I FAMÍLIES

El maig de 2018 el president de la Generalitat de Catalunya, Quim Torra, el nomena conseller de Treball, Afers Socials i Famílies en substitució de Dolors Bassa. Com afronta aquest càrrec tot sabent que la consellera resta empresonada? Quins són els reptes emocionals i professionals d'encarar una conselleria en aquestes circumstàncies?

La consellera Bassa sempre hi és i la tinc molt present. Es troba empresonada injustament i, això, mai no ho hem d'oblidar. Continua en presó en un abús de figures preventives judicials només pel fet de posar unes urnes per donar sortida al sentit majoritari del poble català que vol decidir el seu futur de manera democràtica. Hem estat set mesos sense Govern perquè aquest s'ha vist obligat a exiliar-se o bé patir presó, hem patit set mesos d'intervenció antidemocràtica del 155... Tot això és molt greu i injust.

A partir d'aquí, els nostres primers passos han estat començar a revertir els efectes del 155. Vull recordar que la manca de Govern i la intervenció per part de Madrid han provocat, per exemple, endarreriments en el desenvolupament de projectes com l'aprovació del Reglament de la Llei de la renda garantida de ciutadania o en el pagament de compromisos a entitats socials. Precisament, un part important del treball durant el primer mes i mig de legislatura ha estat posar al dia tots els projectes que havien quedat paralitzats, com signar contractes de serveis socials per un volum de 800 milions d'euros

o desbloquejar el pressupost del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC). Estem treballant en la reformulació del sistema de la protecció de la infància i l'adolescència, hem renovat el contracte programa pel finançament dels serveis socials dels ens locals i comarcals, impulsarem una nova Llei de concertació social, continuem treballant en la consolidació de la Xarxa d'Ateneus Cooperatius i Projectes Singlars a tot Catalunya, s'ha aprovat el Projecte de llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació, estem ultimant el reglament de l'RGC per poder donar resposta a les necessitats socials de col·lectius que fins ara no podien beneficiar-se'n, etc.

El nostre objectiu principal és apoderar les persones al llarg de tot el seu cicle vital i garantir la seva integració en la República. Volem un model que redueixi el temps d'institucionalització, que cerqui la deschronificació de les situacions de vulnerabilitat, que reforci els aspectes preventius i de serveis primaris i garanteixi la llibertat per tal que cada persona pugui portar a terme el seu projecte vital.

Vostè és militant d'ERC des de l'any 2004. I, com Dolors Bassa, també prové del sindicat UGT. Com veu un sindicalista la feina a la Conselleria?

Crec que la meua experiència a la UGT de Catalunya hi ajuda. Perquè haver estat en una organització tan plural i que et fa ser molt dialogant contribueix a fer-te entendre que els projectes col·lectius han de ser molt amplis per tal de sumar-hi molta

gent. Comprens que per arribar a acords cal buscar el mínim comú denominador i, a partir d'aquí, començar a treballar amb totes les parts implicades. El millor instrument per assolir un acord és la negociació i no es poden arribar a acords sense negociar. I això és clau tant quan ets en un sindicat com quan estàs en una conselleria com la que ara tinc l'honor de representar.

Es pot treballar amb normalitat dins la Conselleria malgrat la situació excepcional en què es viu la política a casa nostra els darrers temps?

És obvi que estem vivint uns moments excepcionals. Hi ha consellers a la presó, d'altres exiliats. Això no és normal i no ho hem de normalitzar. Ara bé, la nostra obligació i el nostre deure és tirar endavant les polítiques del Departament, unes polítiques adreçades, moltes vegades, a col·lectius vulnerables. La nostra prioritat són les persones i, per això, malgrat les dificultats i els entrebancs, continuarem treballant per assolir un país més cohesionat amb drets i oportunitats per a tothom i una Catalunya oberta al món, enfortida democràticament, lliure i justa.

Vostè és conegut per la reivindicació de la gestió de la diversitat a la societat. Quan parla de diversitat, no només es refereix als orígens de les persones que conformen la societat, sinó que va més enllà. Quines són les reaccions que es troba? I quina creu que és la feina que encara queda per fer en aquest àmbit?

Sempre explico que un dels principals reptes polítics en la societat catalana i en qualsevol societat el 2019 és la gestió de les diversitats. Cada cop som una societat més complexa i més diversa. I això significa no únicament que hi ha una diversitat d'origens o religiosa, sinó també de diversitat d'identitat de gènere, d'orientació sexual... Hi ha molts tipus de diversitat i hem de saber gestionar-ho tot plegat. Perquè el contrari a la igualtat d'oportunitats és la uniformitat i, per això, és important entendre que si som una societat diversa, necessitem respostes diverses.

D'altra banda, soc conscient que els meus orígens fan que sigui una situació anòmala fins ara en aquest país. El que ens hauríem de preguntar és per què és anòmala, per què una societat amb tanta diversitat fins ara no ha tingut persones d'origens diversos en nivells de responsabilitats elevats. Crec que estem canviant aquesta lògica, crec que pot ser un element positiu de cara la visualització de referents. Però, també és veritat que em nego que se'm valori només com a referent. Va molt més enllà. Perquè tots i totes tenim identitats múltiples i tots i totes ens neguem que ens redueixin a una única part de la nostra identitat o ens redueixin a una folklorització.

Amb partits polítics com Vox, que per primera vegada en democràcia entren a un parlament a l'Estat, creu que es farà més difícil aquesta reivindicació?

La realitat de Vox és una realitat que arriba a l'Estat espanyol i que està emmarcada en una situació que es dona a tota Europa. Missatges populistes i sense cap mena de base provinents de la ultradreta està fent forats en la vida política, en els parlaments. I ens ha de preocupar molt i hem de ser molt taxatius a l'hora de no generar espais a aquesta ultradreta.

Però a mi el que em preocupa més no és únicament aquesta ultradreta, que és clarament identificable i és clarament discutible les seves bases. El que em preocupa és aquella gent que, de forma molt més correcta, acaba arribant a acords amb aquesta ultradreta i acaba normalitzant discursos de fons d'aquesta ultradreta. I això és molt, molt perillós i, precisament, a l'Estat espanyol estem començant a tenir exemples d'aquest tipus que haurien d'estar preocupant, i molt, a tothom.

66

«a mi el que em preocupa més no és la ultradreta, sinó aquella gent que acaba arribant a acords amb aqueta ultradreta»

La Xarxa d'Ateneus Cooperatius que es va engegar l'any 2016 continua funcionant amb 14 ateneus arreu del territori. Des de la Conselleria hi ha una aposta clara per fomentar l'economia social i solidària i el cooperativisme. Quina és l'anàlisi que en fa, de la feina feta fins ara? Creu que aquesta xarxa tindrà continuïtat en el futur i de quina manera?

Els ateneus cooperatius són una oportunitat per al territori i, a la vegada, un repte. Per primera vegada es transfereix el protagonisme al territori per desenvolupar plans de promoció i desenvolupament de l'economia social adaptats a les seves especificitats. És una aposta molt ambiciosa i, per ara, els resultats són molt positius: gairebé 700 entitats públiques i privades vinculades, més de 2.900 activitats i recursos, 805 persones inserides en empreses de l'economia social i cooperativa, més de 34.000 persones participants i més de 200 empreses creades. Tot plegat, ens fa estar molt satisfets.

Actualment, hi ha 14 ateneus arreu del territori: des de l'Alt Pirineu fins a les Terres de l'Ebre, des de Girona fins a les terres de Lleida. Hi hem destinat, juntament amb els projectes singulars uns 13 milions d'euros. És un projecte plenament consolidat i hi continuarem apostant.

Creu que el cooperativisme pot ajudar a consolidar el territori i a posar al centre les persones en comptes del gran capital? En aquest sentit, quin creu que és el paper que ha de jugar l'administració?

I tant que hi creiem i, per això, hem fet una aposta molt important a l'entorn del cooperativisme i l'economia social. Una aposta que va iniciar la consellera Bassa

i que no he tingut cap dubte de mantenir. Igualment tots som conscients dels èxits que tenim. En aquest sentit, hem de aconseguir més capil·laritat al territori, no ens podem permetre un teixit cooperatiu amb macrocefàlia únicament a l'àrea de Barcelona.

També som conscients que hem crescut aquests anys; hem aconseguit amb la Xarxa d'Ateneus Cooperatius que es creïn més cooperatives fora de Barcelona, més llocs de treball. Ara bé, hem de fer una aposta encara més gran perquè sigui clarament una alternativa a certs models econòmics que no posen la persona al centre. Per això, ens cal una eina que ens faciliti des del punt de vista legislatiu tot això. I aquesta eina és la futura Llei d'economia social i solidària que ens ha de permetre una regulació molt clara de la forma i el fons de l'economia social i del cooperativisme en aquest país.

I per acabar, l'esquerra no sempre ha vist amb bons ulls el cooperativisme, perquè de vegades l'ha identificat com a empresa privada i no com a bé comú col·lectiu. Creu que aquesta percepció està canviant?

Sent respectuós amb el pensament de qualsevol persona i de qualsevol àmbit de l'esquerra, crec que no té cap sentit no tindre en compte el cooperativisme i tot el que significa de transformació social, de canvi de model i de col·lectivitat. I veure-ho com un àmbit privat, que no col·labora per a la construcció de majoria d'esquerra, crec que no té sentit. I fins i tot, m'atreviria a dir que no és viable un sistema veritablement progressista sense tindre en compte tots els actors i un actor importantíssim és el cooperativisme.

EL "CROWDFUNDING" COM A INSTRUMENT ALTERNATIU DE FINANÇAMENT I D'ESPAI EMPRENDRE

La crisi del 2008 va congelar el crèdit tant a consumidors com a empreses, fet que va provocar que emprendre fos més difícil que mai. Bancs i altres mitjans de finançament tradicionals es van tornar molt reticents a donar crèdits a *start-ups* amb ànim de lucre, per no esmentar la dificultat d'accés a finançament per part de cooperatives, entitats sense ànim de lucre o negocis familiars. Aquesta dificultat no només es devia al context econòmic del moment, sinó també al que es coneix com la bretxa entre el rendiment financer i social, que fa referència a com les empreses socials no són prou rendibles com per accedir als mercats financers tradicionals (Bugg-Levine, Kogut i Kulatilaka, 2012).

Llavors, quines opcions tenen les persones que volen emprendre sota una visió de negoci diferent a la que ens suggereix el sistema capitalista actual? Afortunadament, hi ha un punt intermedi entre les inversions que obtenen resultats purament financers i purament socials, i les organitzacions poden optar entre dues direccions.

Sota la primera, hi ha instruments financers com la inversió de quasi capital, garanties creditícies i els bons, als quals es pot donar un gir perquè tinguin un rendiment social, a més de l'econòmic, perquè les dues parts surtin guanyant.

D'altra banda, hi ha un conjunt de nous instruments financers agrupats dins el concepte *Fintech* (Financial Technology), els quals estan guanyant popularitat en els últims anys i van des de la banca en línia i els pagaments mòbils fins al *crowdfunding* i el P2PL (*peer-to-peer lending* o préstec entre particulars).

NDING" COM A ALTERNATIU ENT EN

Maialen Aginagalde

Guanyadora del 2n Premi al Millor Treball de Final de Grau

Aquesta segona direcció és la presa a la Fundació Servei Solidari a l'hora de valorar les possibles vies alternatives de finançament que tenen els participants del seu programa Espai Emprèn. Aquesta fundació lidera nombrosos projectes que promouen l'autonomia i el desenvolupament de persones joves i adultes en risc d'exclusió social amb l'objectiu de produir un canvi cap a una societat més justa a través de l'educació, l'emprenedoria, la consciència i una atenció integral alineada amb les necessitats de les persones.

Espai Emprèn és una de les seves iniciatives, creada per professionals i voluntàries amb l'objectiu de possibilitar l'apoderament de les persones que tenen dificultats d'accés als canals tradicionals de formació i finançament per a començar o consolidar el seu negoci. Ofereixen un servei proper i personalitzat d'assessorament durant cada pas del procés de fundar una empresa, des de la recerca de la propietat o la sol·licitud de la llicència fins a la recerca de finançament a través dels seus socis i institucions financeres. Actualment, Espai Emprèn ofereix intermediació financera entre la persona emprenedora participant i una de les entitats de crèdit següents: La Caixa MicroBank, Acció Solidària Contra l'Atur (ASCA) i Fundació Oportunitas.

Després d'analitzar diversos projectes finançats el 2017 gràcies al suport d'Espai Emprèn, vam concloure que la quantitat de diners que necessita de mitjana el tipus d'empresa que encaixa en aquest projecte és d'aproximadament uns 23.500 euros i habitualment les emprenedores tenen un límit d'un mes per aconseguir-ho. La majoria de les pimes treballen en el sector del comerç, de manera que el desemborsament inicial va al lloguer o traspàs

de l'establiment, el mobiliari i els subministraments. De mitjana, aquestes empreses van obtenir un finançament una mica superior a 20.000 euros, principalment finançades per MicroBank i a un interès del 5.6% aproximadament, quantitat que han de tornar a entre 4 i 6 anys. Tot i ser unes condicions favorables, és difícil accedir-hi per a persones en risc d'exclusió social, especialment per a persones que, per exemple, han estat desnonades amb anterioritat i a les quals, per tant, cap entitat financera tradicional està disposada a prestar diners.

Aquí és on entren en joc les Fintech, i en concret el *crowdfunding* o micromecenatge, un mètode de finançament *online* que consisteix en la realització d'un projecte a través de les petites contribucions monetàries d'un gran nombre de persones durant una franja de temps limitada. El finançament d'aquest projecte es nodreix de la convocatòria oberta a qualsevol persona interessada, la qual pot donar, comprar el producte amb antelació, prestar o invertir, amb l'objectiu que aquesta idea es dugui a terme.

L'aportació de les persones varia segons el tipus de *crowdfunding* pel qual s'opti per dur a terme el projecte (Hossain i Oparaocha, 2017):

- *Crowdfunding* de donació: Les persones finançadores realitzen donacions amb un propòsit purament filantròpic i no esperen res a canvi, ja que la materialització del projecte és suficient recompensa per a elles.
- *Crowdfunding* de recompensa: S'estableix una jerarquia d'estatus de subscriptores segons la quantitat aportada per cada participant i establint les recompenses en conseqüència.

- *Crowdfunding* de préstec o *crowdlending*: Basat en la relació prestatari-prestador, en la qual les contribuents proveeixen de fons els projectes amb l'expectativa de rebre aquests fons de tornada, habitualment amb un interès inferior al que ofereixen els bancs tradicionals i els inversors privats.

- *Crowdfunding* d'inversió: Model de participació en el qual les persones i organitzacions que contribueixen a la campanya es converteixen en socis del projecte, i per tant obtenen una retribució en forma de beneficis, renda o participacions.

Tenint en compte les característiques de les persones emprenedores del programa Espai Emprèn, descartem tres dels quatre tipus de *crowdfunding*: el de donació, ja que no es tracta d'una causa purament caritativa, sinó d'un model de negoci; el de recompensa, perquè l'oferta pot no ser prou atractiva com per obtenir la quantitat necessària; i el d'inversió, perquè els inversors esperen uns beneficis a llarg termini amb els quals el model de negoci impulsat potser no pugui complir.

El *crowdfunding* de préstec, en canvi, sembla satisfer, si no totes, la majoria de les necessitats de les emprenedores d'Espai Emprèn. De fet, la direcció per la qual ha apostat el programa per finançar als seus participants fins ara ha estat la de la relació prestatari-prestador, amb uns resultats més que satisfactoris en els quals el negoci continua funcionant i les emprenedores compleixen amb els venciments de seus creditors segons l'acordat. El *crowdlending* funciona d'una manera similar, només que canvia l'entitat financera tradicional per un gran nombre de particulars.

Les plataformes de *crowdfunding* de préstec ofereixen diversos avantatges. D'una banda, les financeres, com poden ser els interessos més baixos o una diversificació del risc més gran, ja que cada particular n'assumeix un petit percentatge. D'altra banda, i encara més important, la difusió que pot aportar la plataforma en si i una campanya ben treballada pot garantir l'èxit del negoci un cop s'inaugura, i pot facilitar la recuperació de la inversió inicial gràcies als clients atrets pel boca-orella. A més, ofereixen l'opor-

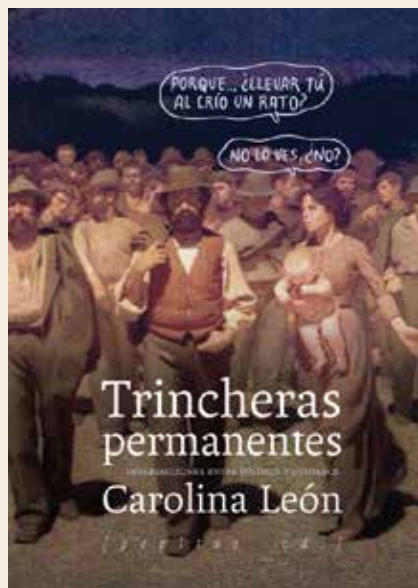
tunitat de recaptar més diners que els que prestarien les entitats financeres tradicionals a una persona en risc d'exclusió social, per tant cada emprenedora té menys límits a l'hora de llançar el seu propi projecte.

Però, aquesta no és l'única opció que tenen les participants d'Espai Emprèn, ni qualsevol persona que es vulgui aventurar en el món de l'emprenedoria mitjançant canals alternatius de finançament. El concepte bo o obligació convertible, amb potencial d'estendre encara pel sector, és una opció a mig camí entre el *crowdfunding* de préstec i el d'inversió. És a dir, la persona contribuïdora a la campanya li dona un crèdit a l'emprenedora i decideix si vol adquirir part del negoci després de veure si aquest és rendible o no. Això disminueix el risc del préstec, i si el negoci té èxit ni tan sols ha de pagar el crèdit, i pot invertir aquests diners a donar feina a més persones. L'obligació convertible està encara covant a l'Estat, però el seu èxit en altres països, com els Estats Units, gràcies a plataformes com SeedInvest, demostren que té molt de potencial.

Una altra idea pionera, aquest cop sí que posada en pràctica a l'Estat, és la duta a terme per Indiegogo o Kickstarter, plataformes que permeten que les usuàries comprin per avançat un producte o projecte creatiu únic, perquè les emprenedores sàpiguen abans de realitzar la inversió si la gent estaria disposada a comprar el seu producte i, per tant, si seria un negoci viable o no. La dissenyadora Carmela Rosciano, participant del programa Espai Emprèn, per exemple, va fundar el reeixit taller de moda La Poderosa Lab, i és un exemple de negoci que es podria impulsar en aquest tipus de plataformes.

I què hi ha de Goteo, la plataforma de *crowdfunding* de recompensa que ofereix l'atractiu *matchfunding*? Aquest sistema consisteix en el fet que institucions, tant públiques com privades, aportin un dipòsit de diners per desenvolupar projectes en un sector específic. Es realitza una crida per presentar iniciatives de *crowdfunding* relacionades amb el tema, de manera que per cada euro que aporta una persona a una campanya englobada dins d'un *matchfunding* la institució participant posarà un euro més, provocant un efecte multiplicador. El factor d'èxit també es deu a la formació i l'acompanyament que reben els projectes seleccionats. La campanya «Conjuntament», impulsada per l'Ajuntament de Barcelona, va contribuir, per exemple, al fet que es desenvolupessin 22 projectes d'emprenedoria de proximitat social i economia col·laborativa, recaptant un total de 231.336 euros, dels quals un 41% era d'aportació institucional i de la Fundació Goteo, i un 59% va venir de la participació ciutadana.

Tot i que aquests conceptes puguin semblar irreals o utòpics, la realitat és que s'estan a poc a poc fent un lloc com a instruments alternatius de finançament en el món de l'emprenedoria social. La manca de solucions orientades a la societat de les institucions financeres tradicionals ha empès les persones a organitzar-se i a moure en una altra direcció en la qual les relacions econòmiques són més inclusives, equitatives i enfocades a la resolució de problemes socials. Tot i que encara ens queda molt camí per recórrer, és feina de totes difondre el que s'ha aconseguit fins ara, que no és poc.

Les interseccions entre la política i les cures

Montse Pallarés

@montpallares

L'any 2019 el relat feminista ha agafat a la societat, ha sortit de las institucions i de les universitats i ha assolit el domini del quotidià. Es parla de feminismes (en plural), de cures i d'economia feminista en centres socials, cooperatives, associacions, als bars i al carrer.

És evident que no és el pensament hegemònic i que en la guerra contra l'heteropatriarcat i el capitalisme encara queda molta feina a fer. Però a diferència de fa uns anys, ara tenim la sort de comptar amb lectures com aquesta, que ens ajuden a fer el salt epistemològic al feminisme conscient. Com el gir lingüístic que anima Wittgenstein al seu *Tractatus*, els feminismes del segle XXI són un revolució intel·ligent que inspira i intrueix per al canvi i per ser lliures. I per descolonitzar les nostres consciències són imprescindibles obres com aquesta.

Carolina León ordeix una trama de diversos relats que tenen en comú a la narradora-testimoni i que, sobretot,

es construeixen sobre una experiència que parteix d'allò personal i es concreta en allò col·lectiu, que apodera les seves protagonistes i que crea àmbits de solidaritat i sororitat.

El millor d'aquesta obra, i té moltes coses bones, és la perspectiva des de la qual s'explica. La narradora-testimoni aconsegueix construir un tipus de relat biogràfic, que és també una crònica de viatge (per a les altres vides) i un text de sociologia. Però aquesta obra és bàsicament un viatge iniciàtic protagonitzat per una dona que ens ofereix els seus pensaments, les seves il·lusions i les seves pors i amb ella aconseguim aprendre el que aprèn i entendre el que entén. Aprendre a cuidar-se és també aprendre a mostrar-nos vulnerables i la fortaleza veritable rau en admetre aquesta vulnerabilitat. No hi ha res de més revolucionari que la veritat. I el feminisme, com a desvetllador de veritats i d'injustícies, es converteix en el fonament d'una societat que encara ha d'arribar, i que serà digna, justa i solidària.

Trincheras permanentes.
Intersecciones entre política i cuidados.
LEÓN, Carolina
Logronyo: Pepitas de calabaza, 2017
ISBN 9788415862833
192 pàg.
14,5 x 21 cm

EL PRIMER ENCONTRE INTERNACIONAL SOBRE EL PAPER DE L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA EN LA HISTÒRIA SOCIAL

Jordi Estivill
Sociòleg

No era fàcil organitzar un primerencontre al voltant del valor afegit de l'economia social i solidària en la història social. Fer-ho en una òptica comparativa transnacional encara complicava més la convocatòria. Gràcies als esforços mancomunats de la Fundació Roca i Gales, de la Xarxa d'Economia Solidària (XES) i del suport del Museu d'Història de Catalunya i de la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona es va poder realitzar un conjunt de tasques: elaborar una llista d'historiadors d'aquí i de fora, definir tèmicament les sessions de l'encontre, enviar la convocatòria, tenir els recursos necessaris i organitzar la logística que permetia que els dies 14 i 15 de febrer se celebrés, a Barcelona, el primer Encontre internacional sobre el paper de l'economia social i solidària en la història social

Fer que historiadors i altres científics socials amb cultures nacionals i professionals prou diverses es reunissin i discutissin sobre l'aplicació dels conceptes economia social i solidària era complicat. Primer perquè aquests conceptes no tenen fronteres clares. Segon perquè el seus continguts evolucionen al llarg del temps. L'econo-

mia social si bé té uns orígens en els anys trenta del segle XIX i es desplega tot el llarg d'aquest segle, després deixa d'ésser utilitzada i no torna a emergir sinó a partir dels anys setanta del segle XX. Justament quan es produeixen els processos que donen naixement a l'economia solidària. Tercer perquè a cada país es conjuguen d'una manera prou específica. Encara que, com es va comprovar la cultura de l'Europa llatina permet parlar d'un substrat semblant.

Efectivament, des de l'inici de l'encontre es verificava que era possible trobar punts comuns, similituds i diferències en l'economia social i solidària de França, Itàlia, Portugal i Catalunya. Això es posava de manifest en la tercera sessió de l'encontre que va coordinar Rogerio Amaro, professor de la Universitat de Lisboa. Abans, en la primera sessió, ell mateix i Pedro Hespanha, professor de la Universitat de Coïmbra, havien presentat un balanç bibliogràfic d'aquest país. En la mateixa sessió Jordi Estivill i Marc Dalmau havien explicat la situació historiogràfica i actual a Catalunya. Jean Louis Laville, un dels millors experts europeus, i Michèle Riot-Sarcey, especialista sobre el segle XIX i professors a París ho havien fet per a França. Aquestes darreres ponències es trobaven en la carpeta que s'havia distribuït a la vintena de participants, la majoria historiadors catalans. Per fi, Elisabetta Bucolo havia caracteritzat l'evolució italiana i sobretot de Sicília. Si en aquest cas era el cooperativisme el que dominava el panorama, els historiadors francesos posaven l'accent en l'associacionisme i els portuguesos explicaven que els socors mutus havien estat la principal forma en els inicis d'una economia social que hegemonitza el panorama actual. Mentre que a Catalunya, sense menystenir la força de l'associacionisme, és el cooperativisme el que vertebrava l'itinerari de l'economia social i solidària. Aquests diferents dominis es reflecteixen en el nombre i especialització de les recerques i publicacions que es dediquen en els darrers anys, a renovar els estudis sobre la història social.

Com era de preveure l'animat debat va desbordar el temps previst. No es possible fer un repàs del conjunt de les qüestions discutides. Algunes d'elles foren la necessitat d'aclariments conceptuals i terminològics, els canvis d'orientació que han fet possible que l'associacionisme, el cooperativisme i les societats mutuels deixin el seu paper subaltern i marginal en la història social, les relacions amb l'estat i el mercat en la defensa de la independència i l'autonomia, la persecució d'una utopia que neix en les esperances no realitzades, la tensió entre l'emancipació i les acomodacions, les esclatxes i ruptures en un sistema que ofega, els orígens ecocèntrics de l'economia solidària, les influències ideològiques i les relacions transnacionals entre els capdavaners del moviment obrer, el control i la repressió dels feixismes sobre l'economia social i solidària i les seves complicitats i revoltes, els cants de sirena i les confusions que introdueix la moda actual de les empreses socials, els espais i les veus de les dones i dels que creen i desenvolupen les iniciatives, quin projecte polític tenen, com juga el context territorial i com la història de l'economia solidària desfà alguns estereotips i posicions prèvies.

Com és evident moltes d'aquestes qüestions només eren evocades. No es pretenia tancar-les, sinó obrir interrogants per a futurs encontres i recerques. L'ànim comparatiu internacional es va posar de manifest en la taula rodona oberta al públic que van oferir

en el capvespre del primer dia Jean Louis Laville, Pedro Hespanha, Marc Dalmau i Antoni Gavalda.

El matí següent va resultar igualment fructífer. Tothom estava d'acord en la utilitat de la trobada i en l'interès de la comparació transnacional i, per tant, en la necessitat de seguir aprofundint en l'aplicació dels conceptes de l'economia social i solidària en la història social dels quatre països. Els objectius definits per seguir treballant en aquesta perspectiva van ser l'aprenentatge compartit amb l'intercanvi de coneixements a escala internacional i donar visibilitat a aquests treballs.

Per portar-ho a terme es va decidir crear una petita xarxa de coordinació amb dues persones de cada país; originar una pàgina web que permetés fer progressar el diàleg, penjar documents i articles i eixamplar el nombre persones interessades; i publicar el conjunt de treballs presentats i els que es puguin escriure fins al juny 2019. A Portugal podria fer-ho la *Revista Economia Solidària* que s'edita en quatre llengües. A Catalunya es podria publicar en la col·lecció de la XES que edita Icaria i a França no sembla haver-hi problemes per trobar un editor. La voluntat de seguir treballant junts es va posar de manifest en la proposta d'organitzar un segon encontre a l'ICSTE de la Universitat de Lisboa en el proper mes de novembre. Eventualment un de tercer es podria celebrar a París.

La qualitat de les intervencions i dels debats, l'àmplia participació dels presents, el clima cordial i amistós, les relacions informals creades durant els dos dies i els passos concrets a donar en els propers mesos mostren, no solament l'oportunitat de la convocatòria, sinó també el considerable interès suscitat, sense oblidar els dubtes legítims, d'intentar aplicar els conceptes de l'economia social i solidària a la història social.

L'Encontre internacional se situava en el marc de les activitats de l'exposició «Catalunya Terra Cooperativa» que la Fundació Roca i Galès ha organitzat a la planta baixa del Museu d'Història de Catalunya. L'Encontre se celebrava al quart pis. Potser els effluvis de les imatges i explicacions d'aquesta exposició de la història del cooperativisme a casa nostra van pujar fins al quart pis i van inspirar els participants a fer aquest primer pas. N'hi haurà d'altres...

Exposició «Catalunya, terra cooperativa» al Museu d'Història de Catalunya.

Una visita a la cooperativa PRO

Ricard Pedreira
Economista

En aquesta ocasió, ens desplaçem a Manresa per visitar i conversar amb les persones que conformen la cooperativa discogràfica independent catalana Propaganda pel Fet, que des de 1996 dona suport a les bandes de música catalanes que s'expressen bàsicament en català, tot i que també han editat bandes no catalanes o que s'expressen en altres llengües.

Aquest és el resultat de l'entrevista a en Xavi, en David i en Marc, tres dels socis de la cooperativa Propaganda Pel Fet.

Equip de Propaganda pel Fet.

SOBRE ELS INICIS

Per què vam crear una cooperativa? Per que buscàvem una figura que trenqués amb el model capitalista, que tinguéssim el control sobre les pròpies eines i que s'adaptés a la nostra dinàmica interna. Les opcions eren poques, o una societat limitada o una cooperativa.

Els socis provenim del teixit associatiu popular, ateneus, de l'independentisme, insubmisos... Organitzàvem concerts per pagar campanyes. I també com a resposta cultural.

EL NOM

El nom de *Propaganda pel Fet* el vam escollir per reivindicar el moviment obrer. És un nom de principis del segle passat. El moviment anarquista quan feia una acció directa, signava així. L'acte més conegut va ser la bomba del Liceu, de Barcelona. Es tractava de l'acció contra la burgesia, des de l'òptica de la classe obrera.

LES BANDES

Al principi, més que escollir les bandes, com que ens movíem en el teixit associatiu i les festes majors alternatives, vam començar a promocionar bandes, organitzant concerts de grups amb contingut social. Però amb els anys hem tingut de tot, folk, cantautors, grups de reivindicació popular, punk, hardcore... La música no canvia el món, però hi contribueix a la seva manera. Molta gent també s'apropa a nosaltres perquè som una cooperativa i també tenen certs valors. Al principi érem a l'Ateneu de Vallcarca, a Barcelona i el nostre missatge era dur. Treballem amb les bandes mentre juguïn el nostre joc. La primera banda va ser Opció K95, potser. Vam començar editant cassetts. Era l'època.

LA DISTRIBUCIÓ

A l'inici érem distribuïdors directes de la nostra música. No volíem estar a les botigues *normals*. Desvirtuaven el missatge, segons nosaltres. Sumaven el 30% i eren massa cares. Però ara sí que tenim distribuïdor per arribar més lluny.

PROPAGANDA PEL FET

També editem vídeos per Youtube. Ara l'element digital és important. En un darrer disc que editem, farem dos o tres videoclips. A banda d'organitzar concerts com al principi, editem discos com una necessitat i els distribuïm. Portem uns 12 o 13 grups.

Teníem competidors directes però ara com nosaltres no queda ningú. Ara són competidors comercials, sense una línia contracultural.

Els nostres discos es poden comprar a les botigues especialitzades de discos i també a les grans superfícies. La distribució de discos a botigues s'ha reduït molt, especialment amb la crisi. Encara tenim una petita xarxa de botigues més *polítiques* que distribuïm directament i també *online*. El principal canal són les parades dels mateixos grups als concerts. Quan la gent està més animada per comprar.

ALTRES AVENTURES

A banda de produir música amb el cinema vam tenir una petita aventura. Un trio de directors de Manresa, un d'ells molt connectat amb nosaltres, van fer un curt, *Interior de família*. Un curt amb 60 euros, que va anar a Canes i a altres festivals... Del curt en va sortir un llarg metratge *Siete razones para huir*. Són set curts.. S'estrena al Texas. I al Festival de Màlaga. A l'abril s'estrenarà als cinemes comercials.

A més d'organitzar concerts, també editem CD i els distribuïm, com s'ha dit. Algun grup es paga el CD, si els editem nosaltres no. Ho fem com a suport. Però no es la nostra feina principal.

Tenim una *newsletter*, però potser tenim una mica de dèficit d'explicar-nos. Ens passem el dia parlant de les nostres bandes, però parlem poc de nosaltres. L'any passat vam fer 20 anys i ens van fer moltes entrevistes i ens vam posar la fita de fer-ho.

LA CRISI

La crisi del 2008 ens va afectar, com a tots els sectors. Vam fer menys concerts, vam cobrar menys sou, el públic no s'atrevia a

comprar entrades, la gent es reservava. Els ajuntaments també es reservaven. Però com que som a una cooperativa petita, treballàvem el doble per cobrar el mateix. Si no arribàvem a fi de mes, ens baixàvem el sou. Vam obrir la sala Stroika, de concerts, per buscar una àrea de negoci nova. És una sala de concerts i disco.

LES PERSONES

Els socis de la cooperativa som cinc. I tenim gent contractada temporalment per a projectes puntuals. Pel que fa als recursos, per tirar endavant la cooperativa hem de fer una facturació mensual d'uns 18.000 euros, però fluctua molt.

Al principi tots fèiem de tot però ara hem repartit més les tasques: distribució, comptabilitat, comunicació, edició, management, contractació de directes... És bo que tothom sàpiga fer una mica de tot. És una activitat que no te l'ensenyen enlloc. I és la manera que tens d'aprendre-ho.

Estar a Manresa és important. Però curiosament cap som de Manresa. I no tot ha de passar a Barcelona. Aquí hi havia música, concerts, dinàmiques i vam trobar un bon espai. No ho hem buscat.

LA HISTÒRIA

Que com hem arribat als 23 anys una cooperativa com la nostra? Persistint. No hi ha fórmules. Són mil factors. I molt d'entusiasme. Portem vint anys com a cooperativa constituïda i tres més en actiu. No tens la mateixa energia que fa vint anys, però sí que hi ha la mateixa il·lusió. Una banda nova que comença, una gira a Berlín, una presentació al Texas... Té molt a veure el contingut contracultural de la feina. També hi ha el tema de l'equip, que ens entenem. Els vicis i les virtuts. Les persones ho fan possible. A la música, malgrat que hi treballis, hi ha un punt que t'atrapa. És una part romàntica. Al final fas del teu projecte laboral, el teu projecte vital. Sense diumenges ni vacances, però disfrutant de la feina.

www.propaganda-pel-fet.cat

Cos, Cooperativa de Salut
@COScooperativa

Els antioxidants i la salut cel·lular

Són molts els estudis que han demostrat que determinats aliments naturals com les hortalisses, les verdures, les fruites, les algues i les plantes medicinals, entre altres, posseeixen una elevada quantitat de substàncies que proporcionen una activitat antioxidant que podria prevenir i, fins i tot, tractar les diferents malalties amb prevalença més elevada al món occidental: diabetis, hipertensió, càncer i malalties cardiovasculars, totes elles causades, principalment, per un excés d'estrès oxidatiu que danya les cèl·lules i afavoreix un estat proinflamatori de l'organisme.

Aquest estrès oxidatiu apareix com a conseqüència d'un desequilibri en els nivells d'agents oxidants i els nivells d'agents antioxidants. Els primers són produïts a partir de factors externs com la contaminació ambiental, els productes processats que ingerim, l'estrès físic i emocional, etc., mentre que els segons s'introdueixen al nostre organisme a partir d'aliments reals com els que s'han esmentat prèviament: vegetals, fruites, algues, etc. Gran part dels beneficis oferts per aquests aliments d'origen vegetal es deu al seu contingut en fitoquímics, compostos que atorguen propietats antiinflamatòries, antiproliferatives, anticarcinogèniques i antimicrobianes, afavorint l'estat de salut de qui les consumeix.

Que en l'alimentació diària estiguin presents aquests aliments és, doncs, una fabulosa estratègia de prevenció en termes de salut i benestar.

Existeixen unes quantes maneres d'incorporar més aliments vegetals a la dieta. Ara que s'acosta la primavera, podem aprofitar perquè, amb ella, arriben moltíssimes més varietats d'aliments replets de color que li donaran vida als nostres plats, però sobretot a les nostres cèl·lules.

A més, amb el canvi d'estació, se'ns presenta una gran oportunitat per nodrir el fetge, l'òrgan mestre que s'encarrega de multitud de processos metabòlics i el director d'orquestra en la destoxicació del nostre organisme.

Una alimentació saludable, una correcta gestió de l'estrès, un bon descans, una òptima hidratació, etc., són punts clau per assegurar una bona salut hepàtica i avui us volem deixar un parell de receptes amb un gran contingut en antioxidants per cuidar-vos des de dins, promovent la regeneració cel·lular i aprofitant aquesta transició estacional que ens acompanya.

SUCS VERDS:

1) Julivert, cogombre, bròcoli, poma i llima: un suc que ajudarà a mantenir ossos i dents fortes. Si, a més, t'exposes al sol diàriament per augmentar la síntesi de vitamina D, milloraràs l'absorció del calci present en aquesta combinació de vegetals.

2) Espinacs, fonoll, cogombre, poma, alga espirulina i llima: un suc ideal per permetre una correcta hidratació i regeneració de teixits després de la pràctica d'exercici físic.

2) Cogombre, remolatxa, llimona i gíngebre: un suc que promourà la formació de neurotransmissors relacionats amb l'estat d'ànim. I és que la salut emocional és tan important com la salut física!

ESPAGUETIS DE CARABASSÓ AMB PESTO DE NOUS:

Ingredients:

1 carabassó mitjà

Cirerols

Fulles de ruca i alfàbrega

Ametlles o nous crues

Oli d'oliva verge extra

Elaboració espaguetis: feu tires amb un carabassó mitjà (amb un utensili especial o bé un pelador de patates), escaldeu 30-45 segons i afegiu-hi ruca, tomàquet sec i el pesto casolà

Per al pesto: 80 g de nous o ametlles crues, moltes fulles de ruca o alfàbrega fresca, 1 gra d'all, 2 cullerades soperes d'oli d'oliva verge extra, un polsim de sal, aigua a ull (aneu-n'hi afegint fins a aconseguir la textura desitjada).

Elaboració: col·loqueu-ho tot en un recipient i bateu-ho. Aneu afegint-hi aigua fins a aconseguir la textura desitjada. Serviu els espaguetis sobre una base de fulles de ruca i tireu-hi el pesto per damunt.

HUMUS DE REMOLATXA AMB VEGETALS

Ingredients (2 persones)

200 g de cigrons cuits

1 remolatxa petita

1 gra d'all

Oli d'oliva verge extra

Rajolí de suc de llimona

Pebre vermell

Polsim de sal i pebre negre

Vegetals crus al gust (endívia, pastanaga, cogombre, api, pebrot vermell...)

Assegurem compromís

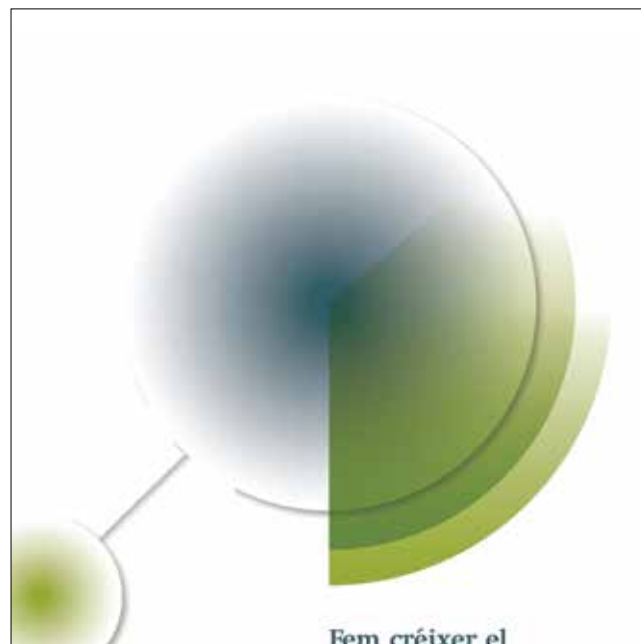

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable
tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

Fem créixer el moviment cooperatiu i donem veu a les cooperatives de treball

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya

Presenta a les sarsas,
seguiu-nos a

Premià 15, 1r pis
08014 Barcelona
933 18 41 62

Facebook i Twitter

Cooperatives de Treball
de Catalunya

www.cooperativetrebball.coop

LITERAL

*fira d'idees
i llibres radicals*

>
10, 11 i 12
maig
2019

>
fabra i coats

>
sant andreu

>
barcelona

>

www.literalbcn.cat
[@literalbcn](https://twitter.com/literalbcn)

Malarrassa

Núm. 53 – Abril 2019

www.malarrassa.cat

info@malarrassa.cat

El periòdic independent, cooperatiu i gratuït *Malarrassa*, ja es pot trobar, des del mes d'abril, als centres cívics i casals de Terrassa que són de titularitat municipal. Han estat dos els mesos sense distribució de *Malarrassa*, al·legant que no hi cabien totes les publicacions gratuïtes, malgrat ser una pràctica habitual els darrers quatre anys. Un ple de l'Ajuntament de finals de març va corregir aquesta pràctica i des del mes d'abril es torna a trobar mensualment als punts de distribució habituals a Terrassa, tan compromès com sempre a l'hora d'oferir una informació crítica i contrastada, sense complaències ni tributs.

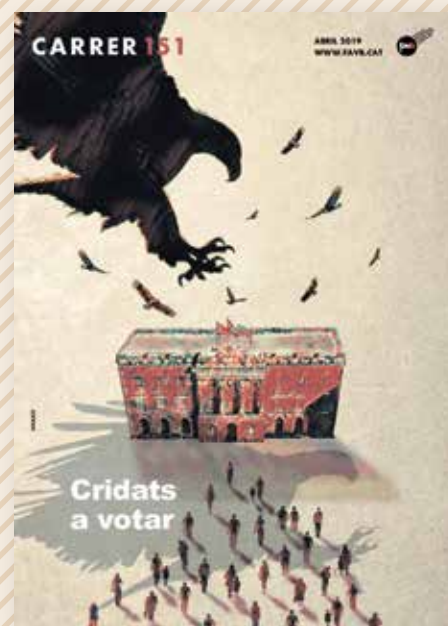
MIRÓ, Ivan

Cap a una democràcia econòmica local

Carrer, 151. Abril 2019

www.favb.cat/carrer

A la revista *Carrer, 151*, del mes d'abril editada per la Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona destaca l'article d'Ivan Miró on, com a membre de la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya, fa balanç de les polítiques municipals que s'han dut a terme per potenciar una nova economia, més democràtica i transformadora. A més a més, apunta alguns reptes que haurien d'encarar els nous governs que es formin després de les pròximes eleccions municipals. Un d'aquests reptes és la creació d'un projecte des de l'administració, transformador i específic per a cada territori; que fomenti l'enxarxament de les diverses iniciatives ja existents i, d'aquesta manera, enfortir i consolidar el projecte iniciat en aquesta última legislatura, per avançar cap a la implantació d'una economia local democràtica, feminista, ecològica i antiracista.

Enfortim l'Economia Social i Solidària!

DONEM SUPORT AL VOSTRE PROJECTE
AMB SUBVENCIONS DE FINS AL 80%

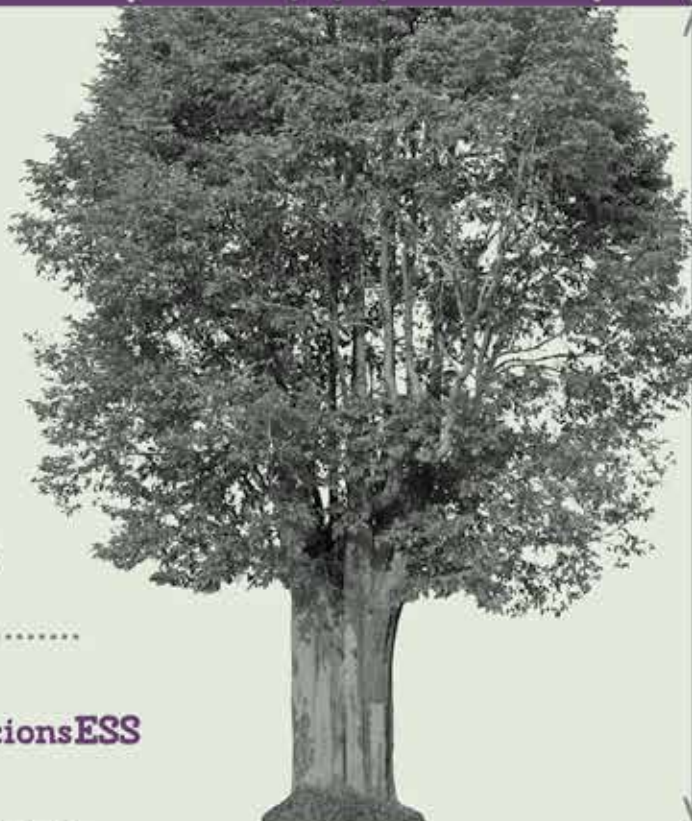

APORTA UN
20% AL TEU
PROJECTE

PRESENTACIÓ
DE SOL·LICITUDS
DEL 29 D'ABRIL
AL 29 DE MAIG

Convocatòria
de subvencions
per a la promoció i
reforç de l'economia
social i solidària 2019

Més informació a
barcelona.cat/subvencionsESS
#subvencionsESS

ACONSEGUEIX
FINS A UN 80%
DE SUBVENCIO

Tres àmbits

- Accions d'acompanyament i formació
- Accions d'intercooperació
- Accions de comunicació i recerca

LES ECONOMIES

QUE TRANSFORMEN

Ajuntament de
Barcelona

